

països i còmodes, tant com el metge, que no pot estar-se d'àmplies clíniques.

Aquesta idea de crear institucions enterament consagrades a la recerca era ja vella; Leibniz i després Alexandre de Humboldt, havien projectat fundar Instituts consagrats únicament a l'avanç de les ciències, lliures de tota preocupació d'ensenyament.

Una comissió fou reunida per ordre de l'emperador. El Ministre d'Instrucció pública de la Prússia, ple de diplomàcia i d'iniciativa a la vegada, Schmidt-Ott, la convocà amb competència. La comissió comprenia el teòleg liberal von Harnack, el químic Emili Fischer i el fisiòleg Rubner.

En aquesta època, els Estats Units d'Amèrica començaven a figurar entre els països que contribuïen a la recerca científica. A Anglaterra, com a Amèrica, l'ensenyament era, com moltes altres coses, essencialment una qüestió d'iniciativa privada i no de l'Estat. Cap funcionari federal de Washington hauria tingut la idea de crear Instituts científics a cop de decrets. Dos grans capitalistes filàntrops, Carnegie i John D. Rockefeller, trobaren cosa natural consagrar sumes colossals per a crear laboratoris. J. Rockefeller havia guanyat en el comerç de petrolis la modesta suma de 900 milions de dòlars; ell en destinà la meitat, 450 milions, a crear Instituts científics i a perfeccionar els estudis mèdics. Els interessos solament d'aquest capital atenyen una xifra igual a la del pressupost francès d'Instrucció pública.

Carnegie, l'any 1902, havia fundat a Washington, la "Carnegie Institution", d'on surten regularment, des de fa vint anys, cada any, quinze o vint volums de treballs científics. Rockefeller fundà, en 1910, l'Institut que porta el seu nom a Nova-York, a fi de desenrotllar els estudis de físico-química biològica. Els savis d'ambdues institucions no tenen obligació de donar cap ensenyament.

El professor universitari alemany té un nombre d'hores de curs molt més considerable que el seu col·lega francès; ell no té pas l'ocasió de dedicar-se un semestre tot sencer al seu laboratori.

Els èxits industrials de la química alemanya, en el domini dels colorants, demostren peremptòriament la utilitat dels investigadors de laboratori per a una nació. Emili Fischer no tingué gaire treball per convèncer els seus col·legues de la co-

missió, que l'important ans que tot, era crear laboratoris de recerca pura, ben util·lats. Els esperits d'inventiva i originals, escollits entre els mestres universitaris que haguessin fet llurs proves, serien reunits i disfrutarien de mitjans quasi illimitats, sense tenir la més petita preocupació d'ensenyament. Sobre aquest terreny, com molts altres, l'Alemanya pretenia defensar-se sense retard de la concurrència de les nacions estrangeres i d'Amèrica en particular.

El projecte agradà a l'emperador, la seva realització fou confiada a una espècie de societat privada reconeguda per l'Estat, la *Kaiser Wilhelm Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaft*, la Societat de l'emperador Guillem pel progrés de les ciències. El fet que la Societat prengué el nom de l'emperador com a símbol, no fou pas una simple adulació de cortisà: la instrucció pública a Alemanya estava, abans de la guerra, encara completament entre les mans dels Estats, Prússia, Baviera, Saxònia, etc., i cada Estat era força gelós de les institucions dels seus veïns; no existia, i no existeix encara, cap ministre d'Instrucció pública del "Reich" alemany.

El "Reichstag" no tenia cap competència en matèria d'ensenyament. No existia més que una sola autoritat que pogués crear una institució científica comuna a tot l'imperi: l'emperador.

La fundació de la Societat fou pel demés rodejada de tota la fastuositat que caracteritza una cort imperial; tots els alts dignataris de l'imperi, tots els caps de la finança i de la indústria es veïeren moralment obligats de fer-se inscriure com a membres de la *Kaiser Wilhelm Gesellschaft*, i de subscriure una part del capital de fundació. Ells reberen la insígnia de membre de la Societat, un nus gros de cinta groga i verda al qual estava penjat el cap en bronze de l'emperador. Després de la revolució, el cap de Minerva reemplaça al de l'emperador. Però el president de la Societat porta encara avui dia en les cerimònies el collar d'or que porta penjada la imatge del Kaiser.

L'administració central de la Societat fou allotjada en l'antic castell dels reis de la Prússia, al cor de Berlín. La Societat havia de viure de les rendes del capital constituït per l'emperador, l'Estat, la indústria, de les cotitzacions i donatius dels seus membres i de les subvencions dels Estats.

La Societat fou, doncs, creada amb la col·labo-